

29.10.2024

Lapsilisän automaattinen myöntöpäätös

1 Yleistä

Lapsilisää haetaan tavallisesti jo ennen lapsen syntymää. Asiakas täyttää lapsilisähakemuksen verkossa. Kun Kansaneläkelaitos saa Digi- ja väestövirastosta tiedon lapsen syntymästä, tehdään päätös lapsilisästä automaattisesti. Automaattisen toimintaprosessin lopputuloksena syntyy hallinnollinen etuuspäätös, joka toimitetaan kirjallisesti etuuden hakijalle. Jos asiakas on luopunut paperipostista Kansaneläkelaitoksen verkkoasioinnin kautta (OmaKela), päätös toimitetaan vain OmaKelan kautta.

2 Hallintolain edellytykset automaattiselle päätöksenteolle

Automaattinen ratkaisumenettely perustuu hallintolain 8 b lukuun. Lapsilisän automaattiset päätökset täyttävät hallintolain 8 b luvun vaatimukset. Automaattisesti ratkaistavat asiat eivät edellytä tapauskohtaista harkintaa. Ratkaisu tehdään ihmisen etukäteennäyttelemien käsittelysääntöjen perusteella. Käsittelysääntöihin on määritelty rajaukset, joiden perusteella asian ratkaisu siirtyy aina luonnolliselle henkilölle. Automaattinen ratkaisumenettely on rajattu hakemuksiin, jotka ovat tulleet vireille Kansaneläkelaitoksen verkkoasioinnin kautta (OmaKela).

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa. Lapsilisälain mukaiseen päätökseen tyytymätön voi hakea siihen muutosta valittamalla sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön valittamalla vakuutusosasto.

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin perusteella hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla. Kansaneläkelaitoksen automaattisesti tehtävään hallintopäätökseen merkitään tieto siitä, että asia on ratkaistu hallintolain 53 e §:ssä tarkoitettulla tavalla automaattisesti. Lisäksi hallintopäätökseen merkitään Kansaneläkelaitoksen verkkosivun osoite, josta tämä käyttöönottopäätös on saatavilla. Hallintolain 53 g §:n 3 momentin perusteella lisätietoja antavan henkilön nimeä ei merkitä päätöksellä. Päätökselle merkitään kuitenkin yhteystieto, josta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Julkinen

3 Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset automaattiselle päätöksenteolle

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on dokumentoitava tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako. Kansaneläkelaitos on dokumentoinut tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Käsittelysäännöistä on käytävä erityisesti ilmi, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen sekä miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta. Kansaneläkelaitos on dokumentoinut käsittelysäännöt erilliseen asiakirjaan.

Tiedonhallintalain 28 b § mukaan viranomaisen on varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa, että menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota eli menettelystä laadittuja käsittelysääntöjä. Lisäksi viranomaisen on varmistettava, että automaattisesti laadituissa asianosaiselle annettavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä ja että laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitu. Tiedonhallintalain 28 c §:n mukaan viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä. Säännöksessä on myös säädetty riskienhallinnasta sekä havaittujen virheiden korjaamiseen liittyvän menettelyn suunnittelemisesta. Kansaneläkelaitoksessa laadunvarmistuksen ja -valvonnan toimintatavat on dokumentoitu ja laadunvarmistuksesta sekä -valvonnasta vastaavat henkilöt on nimetty.

Kansaneläkelaitos on ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa varmistanut, että ratkaisumenettely vastaa laadittuja käsittelysääntöjä, testaamalla menettelyn kattavasti. Lisäksi Kansaneläkelaitos on kielenhuollon avulla varmistanut, että automaattisesti laadittavat päätökset perustuvat hyvään kielenkäyttöön.

Kansaneläkelaitos on dokumentoinut, miten automaattisen ratkaisumenettelyn laatua valvotaan käyttöönoton jälkeen. Laadunvalvontaa toteutetaan pääsääntöisesti valikoimalla satunnaisotannalla joitakin automaattipäätöksiä manuaaliseen tarkasteluun. Mahdollisten virhetilanteiden käsittelyä koskevat menettelyt on suunniteltu ja dokumentoitu.

4 Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Tietosuojan vaikutusten arviointi

Käsittelytoimen kuvaus

Laadunvarmistamisen dokumentti ja laadunvalvonnan suunnitelma

5 Säilytysaika

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Kansaneläkelaitos säilyttää tämän

Julkinen

käyttöönottopäätöksen sen jälkeenkin vähintään viiden vuoden ajan. Määräaika alkaa pois-tamista seuraavan kalenterivuoden alusta.

6 **Muutoksenhaku**

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta.

7 **Käyttöönoton ajankohta ja päätös käyttöönotosta**

Automaattiset päätökset otettiin käyttöön 29.10.2024. Päätöksen käyttöönotosta teki kehittämissyksikön päällikkö Pirkko Kilpeläinen.

8 **Lisätietoja**

Automaattisen päätöksenteon menettelystä saa lisätietoja Vanhemmuus-palvelunumerosta 020 692 209 tai osoitteesta Kela, kirjaamo, PL 450, 00056 Kela. Sähköposti: kirjaamo(a)kela.fi